

SLOOTBEHEER MOET OP DE SCHOP

- **Biodiversiteit van veel sloten is dramatisch.**
- **Boeren moeten af van verplichte schouw.**

Nederland is het slootrijkste land van de wereld. We hebben 250.000 kilometer sloot in ons kikkerlandje: zo'n vijftien meter sloot per Nederlander. Afhankelijk overigens van de definitie die je kiest voor een sloot. Sloten genoeg dus, maar de kwaliteit van die watergangen is slecht. Vooral de sloten waar kroos overheerst zijn qua biodiversiteit kale woestenijen, zegt bioloog Jeroen van Zuidam. Hij promoveerde gisteren op een studie naar het functioneren van slootvegetatie.

Van Zuidam bracht zeventig sloten nauwkeurig in kaart: hoe ziet de sloot er uit, hoeveel voedingsstoffen zijn aanwezig, wat groeit er en heeft de omgeving daar invloed op? Op zoek naar verklaringen waarom er in onze sloten groeit wat er groeit. Dat blijkt niet zo eenvoudig. Van Zuidam: 'Het is een samenspel van een groot aantal factoren die bepalen wat er groeit. Samen verklaren die 35 procent van de variatie in samenstelling van de vegetatie. Het feit dat niet één factor dominant is, lijkt een typische eigenschap van sloten te zijn.' Intensieve interactie tussen de sloot en zijn (verre) omgeving zorgen er volgens Van Zuidam voor dat allerlei factoren de vegetatie steeds op een iets andere manier beïnvloeden.

Waterpest en kroos domineren veel sloten. Het zijn exponenten bij uitstek van een slootmilieu dat door 'vermesting' of

andere oorzaken verstoord is geraakt. In sloten waar het kroos overheerst, groeit verder vaak weinig. Van Zuidam: 'Kroos is een soort drijvend deksel op de sloot. Het verstikt al het andere leven. De concentratie zuurstof in het water gaat letterlijk terug naar nul.' Uit de veldstudie van Van Zuidam blijkt dat dit soort monoculturen het vooral goed doet als er veel fosfaat aanwezig is in water en bodem. Daar komt bij dat kroos en waterpest veel beter tegen het maaien van sloten kunnen dan bijvoorbeeld (gewenste) fonteinkruiden.

CULTUUROMSLAG

Van Zuidam laat ook zien dat door kroos gedomineerde sloten weinig potentie hebben voor herstel. De voorraad zaden en andere overlevingsorganen – het geheugen van het sediment – is zeer beperkt. Oplossingen liggen daarom voor de hand: minder kunstmest, een ander onderhoud en mogelijk zelfs enten van rijk bodemslib op de bodem van soortenarme sloten. 'Het maaien moet veel minder rigoureuus', beaamt Van Zuidam. 'We moeten af van de schouw die boeren verplicht hun sloten schoon te maken. Onderhoud is altijd gebaseerd geweest op afvoer: het zo snel mogelijk wegwerken van het water. Naast kwantiteit moet ook de waterkwaliteit voorop staan. Dat is een cultuuromslag. Het slootbeheer moet daarnaast meer op polderschaal gebeuren. We moeten niet proberen overal dezelfde zeldzame planten te krijgen, maar potenties benutten en kijken waar de beste mogelijkheden zijn. Heterogeen beheer is de sleutel tot meer biodiversiteit.' **© RK**

Jeroen van Zuidam: 'Sloten zijn vaak kale woestenijen'.

VISIE <<

'Zonder extra controle verandert er niets'

Slachterij VION sjoemelt met het Beter Leven-keurmerk voor varkensvlees, stelt tv-programma *Zembla*. Bovendien schiet de controle op de slachthuizen door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) flink tekort, blijkt uit nieuw onderzoek. Waarom sjoemelen voedselproducenten? 'Omdat de pakkans klein is', zegt Esther van Asselt van RIKILT. Ze doet onderzoek naar de belangrijkste oorzaken van gesjoemel met voedsel.

Wat zijn de belangrijkste oorzaken?

'Er zijn elf factoren die een rol spelen. Centraal daarbij staat de kosten-baten-afweging: wat levert gesjoemel op en wat zijn de mogelijke boetes? De pakkans speelt een belangrijke rol, dus de inschatting dat je tijdens een inspectie tegen de lamp loopt. De overheid heeft de afgelopen 15 jaar enorm bezuinigd op de NVWA. Door die bezuinigingen zijn er veel minder inspecties in de slachthuizen. Hoe minder inspecteurs, hoe kleiner de kans dat misstanden aan het licht komen. Ook de acceptatie van wetgeving en de sociale controle zijn belangrijke factoren bij gesjoemel.'

En reputatieschade?

'Zeker, het NVWA speelt daarop in: ze publiceert steeds vaker overtredingen van de regels op internet. Daarom verbaast het me ook dat er zou worden gesjoemeld bij VION, want dat is de marktleider in Nederland. Voor een groot bedrijf is reputatie heel belangrijk, in dit geval het beeld dat VION meer kwaliteit wil leveren met Beter Leven-vlees en niet alleen op prijs concurreert.'

Hoe los je de problemen op?

'Zonder extra controle verandert er niets. Ik zou de NVWA uitbreiden als ik het voor het zeggen had. Verder denk ik dat de keurmeesters meer moeten rouleren tussen de verschillende slachterijen, zodat de controle minder persoonsafhankelijk is.'

Zijn er sectoren waar het goed gaat?

'RIKILT heeft laatst in een kleine steekproef biologische eieren onderzocht op de herkomst en die bleken inderdaad bijna allemaal biologisch te zijn. Voor de Nederlandse eiersector lijkt het controlesysteem dus beter te werken.' **© AS**

STELLING

'The preference for very white French fries by the McDonald's restaurant chain has no scientific basis.'

Barbara J. Daniels-Lake, promoveerde op 6 september in Wageningen.